

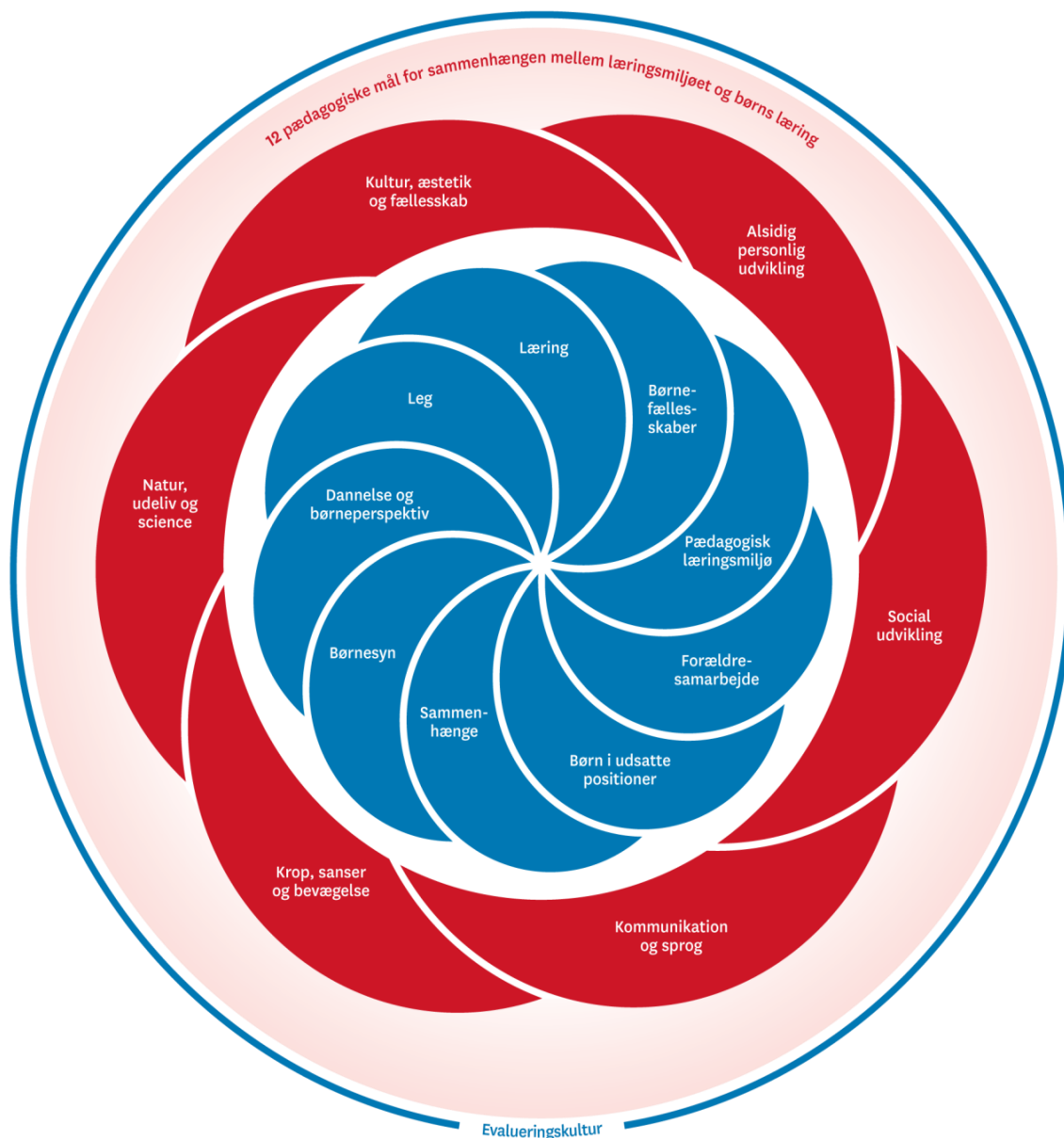
Pædagogisk læreplan for Børnehuset Pilegården 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede](#)

[pædagogiske læreplan, Rammer og indhold.](#)

Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

➤ Pilegården er normeret til gennemsnitligt at have 88 børnehavebørn fordelt i to teams og 48 vuggestuebørn fordelt i to teams. To af pladserne i børnehaven er "Ressourcepladser", som børn kan visiteres til og en specialpædagog er en del af personalegruppen.

Vores værdier er tillid, respekt og opmærksomhed og her er en rar og engageret atmosfære. Vi har mange forskellige kompetencer, viden og erfaring, som sættes i spil for at skabe gode deltagelsesmuligheder for børn og personale, og vi arbejder ud fra en inkluderende tilgang og med anerkendelse af forskellighed og forståelse for hinanden.

Hverdagen i Pilegården er en blanding af rutiner, planlagte aktiviteter og leg, som børnene selv tager initiativ til. Vores pædagogiske ramme i hverdagslivet er de seks læreplanstemaer: Barnets alsidige personlige udvikling, den sociale udvikling, kommunikation og sprog, krop, sanser og bevægelse, natur, udeliv og science samt kultur, æstetik og fællesskab. Vores udviklingstiltag sætter altid fokus på et udvalgt fagligt tema som vi gerne vil blive klogere på eller bedre til, vel vidende at det levede liv ikke kan skilles ad i temaer. Derfor er vi opmærksomme på medlæring og betydning af de øvrige temaer. Vi arbejder også med digitale kompetencer og har iPads til rådighed.

I Pilegården arbejder vi kontinuerligt med at indrette de indendørs fysiske rammer, så de passer bedst muligt til den aktuelle børnegruppes behov. Vi har stor opmærksomhed på børnenes leg og interesser, og vi skaber læringsmiljøer, der tilgodeser dette bedst muligt.

Vi er nabo til det dejlige naturområde, som vender ud mod Pilegårdsparken, og vi prioriterer at det skal være glædesfyldt at være ude sammen med andre. Derfor har vi fokus på samvær, leg og læring i naturen for alle aldersgrupper og vægter at lære børnene at trives udendørs, så de understøttes i at bevæge sig og eksperimentere i naturen og på legepladsen.

Børnegrupeperne er inddelt i teams. I dele af dagen er der god mulighed for at lege på tværs af aldersgrupper og besøg hos et andet team er også en mulighed efter børnenes ønske. I dele af dagen er børnene inddelt i grupper ude og inde. Det kan være aldersopdelte grupper, hvor aktiviteter er planlagt til netop denne gruppes behov. Vi kan også lave mindre grupper, hvor et eller flere børn får målrettet støtte til at udvikle og lære specifikke kompetencer for eksempel sociale, sproglige eller motoriske kompetencer. Et tæt tværfagligt samarbejde og samarbejde med forældre er med til at understøtte, at vores pædagogik justeres løbende og passer bedst muligt til det enkelte barn og børnegruppen. Under hensyntagen til gældende retningslinjer er vi, for tiden, organiseret i stuegrupper og er udendørs så meget som muligt.

Vi samarbejder blandt andet om børnenes overgange fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole, og vi vægter når muligt, at børn fra vuggestuen til børnehaven kan følges med

et eller flere børn, som de har gode relationer til. Betydningen af venskaber er højt prioriteret for at understøtte barnets tryghed, trivsel, læring og dannelse **Skriv her.<**

Pædagogisk læreplan

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Medbestemmelse og dannelse i demokratiske processer handler for os om at skabe dialog i hverdagen mellem børn og voksne og børn imellem. Det er gennem lytning, aktiv deltagelse og forståelse, at medbestemmelse får indhold og betydning i Pilegårdens forskellige læringsmiljøer. Personalet skal give rum og mulighed for, at de enkelte børn kan udøve denne demokratiske ret til medbestemmelse, samtidig med at personalet bevarer det egentlige ansvar for samværet.

Børns medbestemmelse kan eksempelvis støttes ved:

- At børn oplever at være en del af et fællesskab, hvis eksistens og udvikling de føler sig forpligtede overfor i hverdagen.
- At børn involveres i dagligdagen og får mulighed for at komme med ideer, forslag og finde mulige løsninger på problemer.
- At børn lærer at udskyde egne ønsker, så andres ønsker også kan tilgodeses. .

Vi arbejder med det pædagogiske grundlag gennem de tre læringsrum leg, aktiviteter og rutiner

Leg har mange udtryk og disse varierer naturligt i forhold til barnets udviklingsniveau. Hos de helt små børn fungerer leg primært som en måde at undersøge verden på, enten alene eller i samspil med en voksen. Efterhånden som barnet tilegner sig flere kommunikative færdigheder bliver relationen i legen mere og mere vigtig. Den russiske psykolog Lev Vygotsky anslår, at børns læring og udvikling foregår i et socialt samspil med andre børn og voksne. Som udgangspunkt mener Vygotsky at barnet må opleve og sanse noget i det sociale samspil først, i en interpsykisk kategori, sammen med andre og derefter bearbejde det lærte i sig selv, i en intrapsykisk kategori.

Dette er et vigtigt perspektiv i forhold til børns leg, fordi det viser os, hvordan børn bearbejder de lege de leger i det sociale samspil, og hvordan de spejler hinanden og bruger hinanden som læremestre. Børns sociale kompetencer og færdigheder i den sociale kontekst har base i deres alsidige personlige udvikling. Deres relationelle forhold og kompetencer er derfor præget af deres personlige formåen og motivation og udgør rammerne for børnefællesskabet.

Dion Sommer opererer med begrebet samvæerskompetence, der defineres som "(...)evnen til både at kunne indgå i forholdet til andre og tage hensyn til deres perspektiver og ønsker og samtidig markere sig selv som person..." Samvæerskompetencen observeres direkte igennem leg og kan med fornuft anvendes som pejlemærke ift. vores pædagogiske arbejde med børnenes individuelle udviklingszoner.

Dette, i kombination med en faglig bevidsthed om de forskellige børns deltagelsesniveauer, fra perifere observatører, til fuldgyldige deltagere, giver os et solidt indblik i barnets udvikling, motivation og karakteristika.

Vi giver tid til leg gennem "Legetid" og gennem kendskab til det enkelte barn understøtter vi og udvider det enkelte barns deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet.

Vi arbejder med den sproglige og kommunikative udvikling hvor det unikke barn træder frem og indgår i fællesskabet. Vi fremhæver styrker hos alle børn og gennem det pædagogiske arbejde med de sociale kompetencer spejler vi også for barnets hvis dets adfærd gør deltagelse i fællesskabet svært. Sammen med barnet er vi opmærksomme på hvordan dets handling blev mødt af en ven eller børnegruppen. Når legen glider og er båret af sikre relationer er den nem at indgå i. For de 2-3 bedste venner, der har øvet og forhandlet den samme leg igen og igen, er legen overskuelig, men for langt de fleste børn er leg en benhård branche hvor der hele tiden skal forhandles, nytænkes, afprøves strategier og gennemskues komplicerede koder. Leg er aldrig ens og der er altid skiftende rammer og altid en række forstyrrende elementer.

I legen afprøver barnet altid sin forståelse af verden af. Det tolker, sanser og erfarer og det øver sig i at mestre konkrete færdigheder.

Grundlaget kommer også til udtryk gennem dagens mange rutiner. Gennem gentagelser skaber vi sammen med barnet et handlingsrum der er genkendeligt og samtidigt foranderligt i takt med at barnet sammen med andre børn deltager og øver sig over tid.

Pædagogisk læringsmiljø

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Morgen åbning og tidlig eftermiddag Kl. 7-9	Formiddag Kl.9-12	Tidlig eftermiddag Kl.12-15	Eftermiddag og luk Kl.15-17
<p>Processuelle Der åbnes fælles i team 2 og kl.8 deles vi og team 1 går ned til frøerne</p> <p>Modtagelse. Hvordan der siges godmorgen til børn og forældre. – Forældre og barn bliver mødt af en imødekommende voksen der siger godmorgen. Man byder ind til modtagelse i fællesskabet, men hjælper barnet igang hvis det har brug for det.</p>	<p>Processuelle Ca. Kl.9 er der forskellige rutiner. Haletudserne sidder ved bordene kl.9 og synger goddag sangen, mens der bliver skåret frugt og brød. Og efterhånden som børnene er færdige med at spise rejser de sig fra bordene og de børn der skal sove om formiddagen bliver puttet og dagens aktiviteter går igang. Frøerne spiser formiddagsmad og</p>	<p>Processuelle Kl. 12- ca.14 sover de fleste børn til middag.</p> <p>Efter frokost går børnene på skift på badeværelset hvor de øver selvhjulpenhed ved selv at tage tøjet af selv så godt de kan og de tilbydes at gå på toilettet og finder selv sut og evt sovedyr i kassen. Kl.12 går børnene ind i soverummet og finder deres møde og dyne. Børnene der sover i</p>	<p>Processuelle De voksne positionerer sig efter børnenes behov. Og der igangsættes aktiviteter der er selvkørende både på gulvet og oppe ved bordene efter børnegruppens alder.</p> <p>Der bliver sagt farvel og tak for i dag, til barn og forældre når det bliver hentet. Der bliver eventuelt fortalt en kort anekdote fra dagen. <i>Større hændelser eller</i></p>

Morgen åbning og tidlig eftermiddag Kl. 7-9	Formiddag Kl.9-12	Tidlig eftermiddag Kl.12-15	Eftermiddag og luk Kl.15-17
<p>Der er mulighed for at spise morgenmad mellem kl.7- ca.8 og der er mulighed for at spise sin morgenmad eller blive afleveret ved morgenmad bordet og være en del af fællesskabet.</p>	<p>holder samling på gulvet bagefter. Grønne Sommerfugle teamet spiser frugt og efterfølgende holder de samling hvor børnene bliver instrueret i dagens planlagte aktiviteter. Røde Sommerfugle Holder samling kl.9 synger sange, vasker hænder og spise efterfølgende. Alles samling har til formål at sige goddag og sørge for at alle børn bliver set. Tilrettelæggelse af overgange, rutiner og aktiviteter efter den børnegruppe man har.</p>	<p>barnevogn går selv med ud til barnevognen og puttes på gangen inden de køres ud på terrassen. Børnene der sover i kryber, gøres kryben klar af en voksen inden barnet går med ud. Barnet kravler selv op i kryben og puttes. De børn der ikke sover er sammen på "oppe stuen" hvor de der skal, spiser frokost og efterfølgende er der aktiviteter tilpasset barnets alder</p>	<p><i>følsomme samtaler, taget i andet forum og ikke på gruppen sammen med andre børn og forældre.</i></p>
<p>Strukturelle For de børn der har spist er der mulighed for leg på stuen og der bliver sat legetøj og legezoner frem så det er indbydende at gå til som barn. Når vi er delt i Teams - Vil der etableres legezoner så det er inspirerende at gå til som barn og personalet deler sig i de åbne rum. Særlig fokus læringstemaer: Alsidige og personlige og Sociale.</p>	<p>Strukturelle Formiddags aktiviteterne forgår i mindre grupper og til tider på tværs af grupperne, i de tilgængelige læringsmiljøer, så som grupperummet, gangen, legepladsen, aktivitetsrummet på 1.sal tur ude af huset Særlig fokus læringstemaer: Natur og naturfænomener, Kultur æstetik og fællesskab, Kommunikation og sprog, Krop og bevægelse. Alsidige personlige, Sociale</p>	<p>Strukturelle Løbende står børnene op og de samles inde på "oppe stuen" indtil kl. Ca.14, så åbnes der stille og roligt op inde hos de børn der sover. Der spises eftermiddags mad når størstedelen af børnene er stået op og børnene spiser efterhånden som de står op. Særlig fokus læringstemaer: Kultur æstetik og fællesskab, Kommunikation og sprog, Krop og bevægelse. Alsidige personlige, Sociale</p>	<p>Strukturelle Efterhånden som børnene bliver hentet åbnes der op mellem stuerne og det mindste grupperum lukkes ned. Omkring kl.16:30 samles hele vuggestuen i sommerfugle teamet. Særlig fokus læringstemaer: Kultur æstetik og fællesskab, Kommunikation og sprog, Krop og bevægelse. Alsidige personlige, Sociale</p>

Opdeling i tidsrum:

Morgenåbning og tidlig formiddag: kl. 7-9.30

Samspil og relationer

Afleveringssituationen:

Vi siger godmorgen til hver enkelt barn med navns nævnelse.

Vi prøver at afkode barnets/forældrenes stemning i forhold til hvad de har behov for. Vi afstemmer os.

Differentieret forældresamarbejde med henblik på udvikling, trivsel og læring.

Vi kan godt have individuelle afleverings aftaler.

Morgenmad - Spisesituationen:

Der sidder et personale ved bordet og opfordrer og guider til selvhjulpenhed og hjælpsomhed.

Eks: Et barn sidder ved bordet og personalet spørger om barnet kan række havregrynene til et andet barn.

Kommunikere ved tale og øjenkontakt.

Man tillærer sig viden om børn der kommer tidligt om morgnen, hvorved man placerer sig og handler ud for børnenes individuelle behov.

Vi ser børn på tværs af stuer og teams som danner relationer, de tager med sig i løbet af formiddagen, således opstår der nye samspil og venskaber.

Eks: Hvis der er en morgen med rigtig mange børn skaber vi små miljøer, som skærmer børnene og holder arousal på et rart niveau.

Eks: Anna har været her to uger og er ked af det ved aflevering. De to morgenåbnere kender ikke Anna så godt endnu. Personalet prøver at tilbyde Anna relevante aktiviteter og give tryghed ved at tage hende på skødet og sætte ord på hendes frustration over aflevering.

Strukturelle faktorer:

Vi har bevidst valgt at åbne hos team Pindsvin for at give børnene mulighed for at vinke ud til parkeringspladsen.

Kl 7:45 lukker morgenmadstilbudet

Den fælles morgen på pindsvin afsluttes med oprydning, hvorefter vi går hver til sit.

Ugle stuerne åbnes, da der er behov for mere plads. Børnene giver udtryk for at have behov for at have plads til leg og ro.

Overgang; 8-9:30

Dette er et tidsrum hvor det kan være udfordrende at være så nærværende som man gerne vil være, samt at tilgodese børnenes behov som man oplever dem.

Det er også et tidsrum hvor børnene skal finde hinanden, sig selv og få etableret leg i relation med lege-kammerater.

Vi tilbyder en formiddagsmad til de børn der har behov

Formiddag: kl. 9.30-12.00

Aktivitetstid eller legetid; planlagte uge-aktiviteter.

Her er der i snit en time til halvanden planlagt aktivitet, såsom legetid, tur ud af huset, Kreativitet, bål m.m.

Eksempel; Legetid har til hensigt at børnene får mulighed for at danne sig selv i relationelle processer. Hvordan leger man med sine venner, hvordan tager man sig af hinanden, hvordan giver man udtryk for hvad man vil og ikke vil når man gerne vil blive i legen m.m. Pædagogerne er aktive deltagere i legen og positionerer sig relevant og hjælper de børn der har brug for det.

Frokost ca. kl.11

Børnene hjælper med at hente madvogn og dække bord. De er selvhjulpne og inddrages i rutinerne fra borddækning til oprydning bagefter. Ved bordet kommunikerer børn og voksne om maden og om formiddagens oplevelser. Læringsmiljøet omkring frokost er præget af kommunikation og læring ift. at udtrykke sine behov og hjælpe hinanden

Eks. Række mad og service videre og dele maden ud fra hvor mange der er.

Gå i garderobe og på legeplads

Tidlig eftermiddag: kl. 12.00-15.00

Når frokost er afsluttet, vil de børn der løbende bliver færdig, komme på toilettet, evt. Læse i bog m.m. Indtil der har samlet sig en gruppe, der er klar til at komme i garderoben. Her vil en voksen tage sin gruppe børn ned i garderoben og være støttende i forhold til hjælp til selvhjulpenhed. De børn der stadig sidder til bords, vil løbende blive sendt ned til den voksne i garderoben af den voksne der er stueansvarlig.

Da dette er et tidspunkt hvor der kan opstå kaos, kan det gå hurtigt med at få hjulpet børnene mere end hvad godt er, i forhold til det med at hjælpe til selvhjælp.

Eftermiddag og lukning: kl. 15.00-17.00

Hornuglestuen bliver lukket ned kl. 15, hvorefter alle uglerne er samlet.

Pindsvinene holder begge stuer åbne.

Der forsøges at igangsætte aktiviteter med henblik på low arousal.

Dette gøres da mange af de eksisterende lege relationelle brydes op, da der løbende bliver hentet på dette tidspunkt. Derudover så er der også en anden proces at gå på legepladsen, da der er højt til loftet.

I denne tid er vi som voksne pålagt mange praktiske opgaver, såsom oprydning på stuer, køkken, garderobe m.m. Efter kl. 15:30-16 er vi i snit 3 voksne til at få afsluttet dagen på en god måde for børnene og få klargjort til dagen efter.

I den sidste tid af åbningstiden, opstår der et behov for ro og fordybelse blandt børnene.

Her søger børnene mere nærkontakt, da de fornemmer at der nu er plads til det, også at de voksne er mere tilgængelige. Det er også her børnene oftest lander efter en hel dag med intensiv leg og high arousal.

Her mærker de sig selv og agere ud fra deres individuelle behov, da der er plads til dette.

Eksempel;

Vennerne er taget hjem og en dreng er tilbage, og roen falder ned over ham, han sætter sig op til tegnebordet og fordyber sig i sin tegning som også skal klippes ud. Og opdager faktisk ikke at mor kommer ind og sætter sig ved siden af ham.

Samarbejde med forældre om børns læring

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi anser også forældresamarbejdet som en stor vigtighed bl.a i børnenes alsidige personlige udvikling, da både institutionen og hjemmet er to sociale arenaer der har indflydelse på de udfordringer børnene møder i løbet af dagen, som kræver tanker og valg. I den ene er barnet unikt og specielt, med to forældre der lytter og er opmærksomme på netop dette barn hele tiden, og i det andet er barnet en del af fællesskabet, der skal tage hensyn til andre børn. I begge tilfælde skaber barnet sin identitet og finder egne grænser og ønsker. Det er to dele af børnenes udviklingsverden der hænger uløseligt sammen og kræver samarbejde.

Vi har daglige kortere samtaler med forældrene når de aflevere eller henter. Her kan vi formidle en kortere opdatering og blive opdateret af forældrene om der er nye ting barnet er ved at lære eller har brug for ekstra støtte til.

Mad og kost, søvn og påklædning er noget vi løbende har samtaler med forældrene om i hverdagen og da det er vigtige dele i barnets liv og er med til at skabe forudsætninger for barnets trivsel og læringsmuligheder.

F.eks. rådgiver personalet i det daglige forældrene omkring påklædning og fodtøj som passer til selvhjulpethed og bevægelsesfrihed samt årstiden med henblik på at barnet kan være en aktiv deltager i sit eget vuggestue- og børnehaveliv.

Den årlige samtale er via den kvalitative vurderingsmetode "Hjernen og Hjertet", hvor både forældre og personale reflekterer over og svarer på de samme spørgsmål omkring barnets udvikling og læring, som den ser ud for tiden. Dialogen er omkring forskellene på barnet i Pilegården og derhjemme. Sammen beslutter forældre og pædagogen hvilke fokuspunkter der fælles skal arbejdes med.

Vi vil inddrage forældrene i - og samarbejde med dem om børnenes deltagelse og læring i hverdagens praksis og gennem deltagelse synliggøre de pædagogiske mål.

Gennem forældres deltagelse er det hensigten, at forældrene får dels et praksisnært indblik i hvordan de pædagogiske mål omsættes og dels et indblik i deres barns deltagelse i aktiviteten og deres barn som deltager i den kultur og det fællesskab der danner sig om aktiviteten.

Det har dog været svært at vise praksis når forældrene er til stede og børnene er mere optagede af samværet med forældrene. Vi arbejder også med dokumentation hvor vi forsøger at formidle både produkter og de processer børnene indgår i.

Vi kan også dele praktiske problemstillinger - Fælles deltagelse og fælles problemløsning skaber løsninger der giver mening for både børn-forældre-personale f.eks. organisering og medansvar for orden og overblik i børnehavebørnenes garderobe. Forældrene var med til at finde en løsningsmodel der gav mening ift. at opbevare og finde glemt tøj og hjælp med at rydde op, indrette og sætte op. Vi øver os sammen i at gøre det nemt at navigere i huset som forældre.

Børn i udsatte positioner

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Vi skaber et pædagogisk læringsmiljø ud fra målet "Alle børn har ret til deltagelse i legekulturen". Alle børn har ret til at kunne deltage i både leg, rutiner og aktiviteter, men legen som læringsrum er sandsynligvis det læringsrum der betyder mest for børnene selv og udfordrer børn i udsatte positioner mest, da børnene her i højere grad på egen hånd skal afkode legen for at kunne komme ind i den.

Børn kan være i en udsat position midlertidigt eller i et mere langstrakt perspektiv, det kan være på baggrund af fysiske eller psykiske faktorer eller særlige sociale omstændigheder.

Almen pædagogfaglig viden, forældrenes viden og viden fra andre fagpersoner f.eks. specialpædagog, inklusionspædagog, psykolog, talepædagog eller fysioterapeut er allesammen mulige vidensgrundlag vi kan benytte for at støtte et barn bedst muligt.

Vi planlægger en pædagogisk praksis ud fra et reflekteret grundlag i samarbejde med fagpersoner og forældre.

Der er i praksis flere muligheder for at hjælpe et barn i en udsat position.

En typisk anvendt metode er organisering i en lille gruppe hvor barnet er sammen med få andre børn og en pædagog der rammesætter en aktivitet eller støtter en udvikling i legen. I en lille gruppe kan vi f.eks. målrettet arbejde med de sociale omgangsformer f.eks. at lytte når nogen taler stille. Det kan også være der er brug for særlig fokus på begreber eller farver og former. Det vil der ofte være flere børn der også har behov for og som det er godt at lege og øve sammen med. Det kan også være der er brug for motorisk træning eller at styrke arbejdshukommelsen. I stedet for at tage barnet væk fra de andre børn er barnet deltager i en gruppe med fælles mål f.eks. "vi skal øve og blive gode til at spille memory".

Vi vægter at komme til en fælles læringsforståelse i forældresamarbejdet og sammen lave nogle realistiske forventninger og mål, der kan bidrage til trivsel samt relevant læring og udvikling for barnet.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

For at skabe sammenhæng mellem dagtilbud og skole arbejder vi med et overgangsprojekt omhandlende natur, udeliv og science.

Om efteråret mødes alle de kommende skolebørn til stjerne løb i skoven med fokus på temaer i forskellige eventyr. Om vinteren har alle kommende skolebørn projekt omhandlende større dyr i vinterskoven, dette for at give sammenhæng til når de starter i SFO. Ligeledes har de i foråret projekt om krible krable dyr hvor de mødes med de andre institutioner i område Hestkøb fire dage i naturen. Her deles børnene i grupper efter hvilken skole de skal starte på, så børnene får set deres kommende klasse kammerater og der er fokus på at skabe relationer. Alt dette arbejder de videre med når de starter i skole/SFO, for at skabe en rød tråd samt gøre overgangen mellem dagtilbud og skole mindre markant.

Undervejs i projektperioderne samler vi i Pilegårdende ældste børn i flere mindre grupper hvor de arbejder sammen i æstetiske læreprocesser koblet til naturprojektet. I vinteren 2020 holdt vi

ferisering over temaet "Dyr i vinterskoven" hvor børnenes materiale og produkter blev udstillet for forældre og søskende.

En vigtig del af Pilegårdens læringsmiljø for de ældste børn er at vi sammen går til svømning i Birkerød Svømmehal. At turde noget nyt, udvikle øget mod og kunnen i vandet, lytte til beskeder fra underviseren, bære sine egne ting ud og hjem og organisere sig i omklædningsrummet er alt sammen med til at spejle at børnene kan klare næste skridt og nye udfordringer i skolen.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi er aktive brugere af vores omgivende natur og naturen er indskrevet i store dele af hvordan vi arbejder med de pædagogiske læreplansmål.

Lige udenfor lågen ligger "ko-marken" og naturområdet ved Pilegårdsparken. Vi går ture og fisker efter vandinsekter, frøer og æg som vi passer i akvarie og sætter ud igen. Der er en udfordrende kløft man kan kravle op og ned ad og mulighed for øget sværhedsgrad og udfordring når det har regnet. Børnene føler gennem deres år her i Pilegården at det er deres sted og et naturområde de har et tilhørsforhold til. Vi kan bruge området til korte ture eller længere dagsophold. Området er også en del af vores løbestrækning når vi har Pilegårdens OL.

Hestkøbgård skulpturpark er også et benyttet udflugtsmål – at lege omkring skulpturerne, plukke æbler og lave grød og besøge Uglen i gavlen og se om den er hjemme. Det er den heldigvis ofte og nogle gange er der to!

Bistrup Hegn og naturhus er vi aktive brugere af og har en pædagog fra børnehaven med i områdets naturnetværk. Vuggestuen er gode til at komme i Bistrup Hegn og bruge naturen her til at skabe spændende rammer for de mindstes motoriske udvikling.

Vi går normalt på biblioteket, men for tiden får vi bøger leveret. Der kommer et nyt samarbejde med biblioteket som vi ser frem til. Gode, relevante bøger for alle aldersgrupper er en vigtig del af Pilegårdens læringsmiljø.

Vi bruger tilbuddet om børnebio for børnehavebørn når det er sæson. Her bliver vist små film som adskiller sig fra det børn typisk ser i biografen eller på tv. Det er kortere film som giver anledning til gode dialoger mellem børn og voksne

Vores ældste børn går til svømning i Birkerød Svømmehal om fredagen. Det er en vigtig del af læringsmiljøet for de ældste børn – de bliver udfordret og udvikler sig på mange områder gennem et svømmeforløb i et trygt miljø med tydelige undervisere og kendte voksne fra børnehaven, som går med i vandet.

Kulturtiltag – vores seneste samarbejde er med Atelier Laforce på Bregnerødvej. Samarbejdet genoptages når muligt og målet er at få indsigt i og prøve andre kunstarter/kulturelle udtryksformer

end dem børnehavens pædagoger umiddelbart kender og tilbyder. Vi startede op med et forløb med kobberstik for en mindre gruppe børn. Det er en spændende proces.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Pilegården er et børnehus i to plan – vuggestuen i stueplan ud mod legepladsen og børnehaven i stueplan ud mod Bregnerødvej. Huset er en lang rektangel og indenfor er der et langt gangareal på hver etage, som forbinder afdelingens to teams.

Vi har inddraget gangarealet som læringsmiljø – i vuggestuen er der på gulvet tegninger af små naturmiljøer som børnene kan gå på opdagelse i. I børnehaven et luffoto af Birkerød, et danmarkskort, en bogstavslange og en talslange.

På væggene i begge afdelinger er der malede felter i dæmpede farver der kan danne baggrund for den pædagogiske dokumentation og som bryder de lange linjer i gangen og de hvide vægge.

I vuggestuen er der også mulighed for at benytte de små scooters indendørs og udnytte det lange stræk på gangen til leg. Endvidere kan gangarealerne i både vuggestue og børnehave være et sted man kan gå til ved behov for at være væk fra gruppen og søge mere ro.

Alle teams har fået malet grupperum i farver der både kan inspirere det pædagogiske arbejde og som giver ro og baggrund for dokumentation. Vi har indretning i det blå-grønne univers fra et felt i lime til en hel væg i lys grågrøn eller himmelblå.

Alle stuer har indrettet sig med mulighed for både motorisk udfoldelse samt ro og fordybelse. Vi har fleksibel indretning med borde og rumdelere der kan flyttes ved behov.

Det er vigtigt at der er områder hvor man kan være lidt i fred og at vi tilpasser dagens aktiviteter til børnenes behov. Vi har en stor legeplads med plads til at bevæge sig men samtidig kan det være godt at der er et madrasområde til at øve rullefald mens vennerne spiser frokosten færdig. Det er vigtigt at børnene får guidelines til alt det der er muligt og også ved hvad der ikke er muligt eller i orden.

Ved indkøb har personalet en overordnet plan og inddrager også børnene i hvad de tænker der er brug for eller hvad de mangler til deres lege.

Vi kan godt diskutere hvad der er en passende mængde legetøj og hvad der er brug for. For tiden er det meste indendørslegetøj pakket væk. Vi skal retænke på hvilken måde vi vil have legetøj i brug og sat frem og hvordan får vi det gjort synligt for børnene.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Læringsmiljøet understøtter den alsidige personlige udvikling ved at børn har deltagelsesmulighed og er en del af et fællesskab.

Vi har fokus på det enkelte barn og deres personlige behov og er bevidste om at nogen børn har et større behov for at blive guidet i hverdagen ved: legerelationer, kontekstskift, lysten til at deltage, mærke og rumme sig selv og egne følelser, udfordre barnets rolle.

Eksempelvis en aflevering i vuggestuen: når barnet er meget ked af det og har svært ved at rumme følelsen, tager vi barnet op, og trøster uden ord, så barnet får lov at mærke følelsen og være i den. Når barnet begynder at slappe en smule af, sætter vi ord på følelsen; du græder, du virker ked af det, det var hårdt af sige farvel. Når barnet er stoppet med at græde, spørger vi indtil hvad der nu skal ske. Er barnet klar til at komme ned og lege, skal vi læse en bog sammen, har barnet bare brug for at sidde lidt med en voksen. Nogen børn oplever også at have svært ved at rumme den voksne. Det er også vigtigt at vi har en fornemmelse af vores egen rolle i situationen og hvad barnet reelt har behov for.

Barnet bliver i dagligdagen udfordret indenfor egen nærmeste udviklingszone - dette kræver selvfølgelig at den voksne har kendskab til barnet og har en tryk relation.

Vi skaber trygge miljøer hvor der er mulighed for at udfordre barnets komfortzone: Sanseligt, Motorik, Sproglige kompetencer, Kognitiv, Socialt, Følelsesliv.

Vi møder eksempelvis børnehavebørn der ønsker at deltage i leg med andre børn, men finder det svært at komme ind i denne. Her forsøger vi både at hjælpe barnet til at forstå og rumme deres egne følelser i situationen men også de børn de vil lege med. Vi snakker om hvordan man får lov at være med i legen. Dette kræver at man spørger om man må være med. Vi øver børnene i at være fleksible, både ved at man måske ikke kan "være det man vil" (mor, far, hund, kat) i legen, men også at man også kan lege med andre end kun den samme gode legekammerat.

Hvis barnet oplever at blive afvist i en legesituation, arbejder vi også med hvordan man rummer en afvisning og hvorfor mon de andre børn ikke lige nu har lyst til at lege. Hvordan føles det at blive afvist, og er det måske okay at de ikke har lyst lige nu. Vores mål i disse situationer, lig mange andre, er ikke nødvendigvis at barnet opnår præcis hvad det ville, men at han/hun går fra situationen med en rar følelse i maven.

I vuggestuen leger børn ikke sammen på samme måde som i børnehaven og her er heller ikke den samme kognitive udvikling i gang. Derfor bruger vi meget kroppen og vores deltagelse i vores hjælp til legerelationer. Vi placere os i situationens og hjælper børnene videre når legen går i stå, ved f.eks at bede om en krop kaffe fra legekøkkenet eller foreslår at bygge en garage i LEGO til bilerne. Når der opstår konflikter i legen, italesætter vi hvad man kan se. "Jeg kan se at Frederik græder. Tror du han er ked af det?" Jo ældre børnene er, jo mere forsøger vi at koble hvordan man selv kan have det, med hvordan de andre børns har det. "Jeg kan se du bliver vred når Jens tager din bil. Jeg tror også han bliver vred når du tager hans". Vi hjælper børnene med at sætte ord på de ting de endnu ikke selv kan, eller skal have hjælp til at fortælle.

Læringsmiljøet/de voksne understøtter børnenes varierende sociale positioner og opsætter forskellige tilbud til den varierende børnegruppe, så børn fra forskellige kulture, aldre og køn bliver udfordret på deres forskellige sociale positioner: Hjælpe børnene til at udforske forskellige roller i f.eks leg, Guide processen – hvad er barnets rolle (iagttagelse, underkaste, deltage med ideer, være den bestemmede).

Vi oplever f.eks i børnehaven at vi har børn der tager en styrende rolle i legen. Dette kan spænde ben for legerelationen, da de resterende børn enten trækker sig eller siger imod. Her italesætter vi børnenes ønske om at være medbestemmede i legens udformning og at det er okay ikke altid at være den der bestemmer legen. Vi taler også med børnene om hvilke følelser de for, når legen ikke går som man gerne vil og hvordan man ville have det, hvis man stod i den andens sko. Disse konflikter hjælper børnene til at lære sig selv og deres følelser at kende. Når vi hjælper dem igennem dette, lære de også at turde gå egne veje, og at sige fra når deres grænser overskrides.

En tryk relation børnene imellem er også vigtig for barnets alsidige personligt udvikling og lyst til deltagelse. Både mellem børnene og ved voksen-barn relationen understøtter vi et miljø hvor respekt og anerkendelse er en del af hverdagen.

Vi har en institutionskultur hvor børnenes handlinger altid er reaktionen på noget andet. Der er altid en mening med det barnet gør. Vi forsøger at forstå barnets følelser eller tanker i situationen, så vi derfra kan forstå deres handling. Dette kan være nemmere at opnå i børnehaven, da børnene her som udgangspunkt har et verbalt fungerende sprog, og kan forklare situationen, under de rette omstændigheder. I vuggestuen kan denne forståelse komme mere af gæt end egentlig viden, og det er derfor i disse situationer vigtigt at have en stærk relation til barnet, der kan hjælpe med at forstå deres følelser eller tanker. Det er også vigtigt at have en relation der giver børnene trygheden til at fortælle hvordan de har gjort, følt og tænkt, især hvis det omhandler en situation hvor barnet måske har handlet ubehageligt.

Derudover har vi, i børnehaven især, fokus på brugen af PYT-knappen. Hvornår er uretfærdigheder barnet oplevede sket med vilje og hvornår er det et uheld modtageren skal opleve, bearbejde, håndtere og sige "pyt" til.

Både i vuggestuen og børnehaven, giver vi børnene mulighed for medbestemmelse. Nogen gange handler det om at de bestemmer præcis hvad vi skal lave: "jeg hørte Barbie Girl i bilen i morges – kan vi høre musik i dag?" Andre gange handler det om vores evner til at skabe en dag der inspireres af børnenes spor. "Simon var vildt interesseret i de der regnorme i går. Skal vi ikke tage i skoven og finde biller og insekter?". Vi ønsker at børnene skal være medskabende af egne livsbetingelser. Med det mener vi at institutionen er rammen for børnene hverdag og det er dem vi

er her for. Derfor skal de have indflydelse på, hvordan deres dag bliver sammensat, så de for en dejlig og udfordrende dag.

I vuggestuen ser vi igen meget på børnenes kropssprog, interesser og generelle udtryk igennem dagen og de forskellige aktiviteter vi tilbyder, så vi på den måde har en fornemmelse af hvad de ønsker at lave.

Vi skaber et læringsmiljø der understøtter børnenes nysgerrighed og gennem omsorg og ved tryghed udvikler børnenes alsidige personlige udvikling. Dette gør vi ved planlægning af hverdagen ved eksempelvis teammøder, ugeplaner og de spontane opstående situationer, aktiviteter og ønsker fra børnene. Hverdagen bliver planlagt ud fra børnenes behov, interesser og de seks læreplanstemaer.

Gennem disse læringsmiljøer kan børnene eksperimentere, fordybe og erfare verden, omgivelserne og sig selv, hvilket udvikler deres identitetsdannelse.

Vi anser også forældresamarbejdet som en stor vigtighed bl.a i børnenes alsidige personlige udvikling, da både institutionen og hjemmet er to sociale arenaer der har indflydelse på de udfordringer børnene møder i løbet af dagen, som kræver tanker og valg. I den ene er barnet unikt og specielt, med to forældre der lytter og er opmærksomme på netop dette barn hele tiden, og i det andet er barnet en del af fællesskabet, der skal tage hensyn til andre børn. I begge tilfælde skaber barnet sin identitet og finder egne grænser og ønsker. Det er to dele af børnenes udviklingsverden der hænger uløseligt sammen og kræver samarbejde.

Vi har daglige samtaler med forældrene når der afleveres eller hentes, hvor vi opdatere, og opdateres af forældrene, om barnet og om der er nye ting de er ved at lære eller har brug for ekstra støtte til.

Social udvikling

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi tager udgangspunkt i, at legen er grundlæggende for barnets sociale udvikling og relationsdannelse.

Legen er et socialt rum, hvor det enkelte barn har mulighed for at danne relationer til andre. Disse relationer giver barnet mulighed for at øve sig i sociale færdigheder såsom, at kunne afstemme sig selv og hinanden, samt forhandle i en social kontekst.

Disse sociale færdigheder er vigtige for at barnet kan begå sig i leg og i børnefællesskabet.

Derfor er det de voksnes opgave at sørge for, at det pædagogiske læringsmiljø inviterer og inspirerer til udfoldelse af leg.

Det kræver at vi forstår os selv som et bindeled, mellem børnene og deres leg. Og vi derved er bevidste om vores roller og positioneringer.

Positionering:

1. Yde støtte samtidig med man fremmer selvstændighed hos det enkelte barn og i børnegrupperne.

2. Være en stabiliserende voksen, hvorved man har en bevidsthed om sin positionering i forhold til børnenes leg.

3. At positionere sig, betyder at afstemme sig, hvorvidt man som pædagogisk personale skal gå foran, ved siden af eller bagved i forhold til barnet og dets sociale udvikling.

- At gå foran vil sige at pædagogen sætter rammerne for leg, ved at være en aktiv aktør i legen. Man er igangsætter og styrmand for legen.

- At gå ved siden af, betyder at det pædagogen forholder sig observerende fra sidelinjen. Ved at observere kan pædagogen efter behov træde til ved tegn på uenigheder eller behov for støtte.

- At gå bagved, betyder at pædagogen observerer og beslutter at der ikke er behov for pædagogisk støtte eller intervention, da legen er i flow.

Vi støtter børns sociale udvikling ved bevidste valg.

Udover den relationelle positionering spiller rammerne for legen en væsentlig rolle.

Det optimale pædagogiske læringsmiljø:

1. I vores dagligdag, forsøger vi at skabe gode og optimale lege rammer, der inspirerer og understøtter barnets og børnegruppernes interesser. Det gør vi ved, at gå op opdagelse i hvad der rør sig og inspirer børnegrupperne.
2. For at skabe de bedst mulige legerammer for børnene, forsøger vi at samarbejde og være i løbende dialog kolleger imellem. I samarbejdet udveksler vi ideer og perspektiver og forholder os reflekterende, med et konstant fokus på børneperspektivet.
3. Ved at være nysgerrig på børneperspektivet, vil vi som udgangspunkt have de bedste forudsætninger for at kunne handle og skabe rammer, der tjener børnenes behov, interesser og sociale udvikling bedst.

Kommunikation og sprog

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Pilegården er kommunikation en aktiv og naturlig del i relationsdannelse mellem alle børn og voksne. Vi leger med den nonverbale og verbale kommunikation og bruger sproget for at forstå hinandens intentioner. Vi indgår løbende i dialog med børnene og inviterer dem ind i samtale og kommunikativ udveksling.

Vi arbejder kontinuerligt med aktiv lytning.

Aktiv Lytning: at lytte med forståelse, dvs at modtageren (lytteren) i en kommunikation forsøger at sætte sig ind i afsenderens referenceramme, følelser mv. for derved at kunne forstå afsenderens budskab, før modtageren svarer på den afsendte kommunikation. I: pædagogisk-psykologisk opslagsbog, Esben Jerlang og Jesper Jerlang, 2. udg. Hans Reitzels Forlag, 2006

Eks: Vuggestuebarnet kommer ind på stuen og hiver i sin bluse. Pædagogen tolker, at barnet gerne vil vise sin bluse frem. Pædagogen går i børnehøjde og får øjenkontakt med barnet. Pædagogen kommenterer på barnets trøje. Med sin stemme og sit kropssprog, viser pædagogen sit engagement og afstemmer sig efter barnet. "Du viser mig din trøje – hvor er den flot. Jeg kan se, den er gul med glimmer på".

Vi er nysgerrige på barnet og fortæller gennem kropssprog og fremtoning, at vi ser barnet. Vi har fokus på barnet i forskellige situationer og gøre det tydeligt for barnet, at vi ser det. Vi tolker barnets kropslige og nonverbale udsagn og omsætter det i dialog og talesprog. Vi er opmærksomme på både at give barnet ord, men også at give barnet tid.

Det er vigtigt for barnet at blive forstået i overensstemmelse med dets intention. Vi forsøger at lytte, se og reflektere over barnets intentioner og ytringer. Men vi er også opmærksomme på, at barnet får en forståelse af værdien af selv at lytte, og af hvordan barnet kan bruge det i samtalen med den voksne eller det andet barn. Dette indgår også i et dannelsesperspektiv.

I dagligdagen udnytter vi de rammer, hvor vi er få børn og ikke har noget, vi skal nå. Her har vi mulighed for at fokusere på og udvikle dialogens "færdselsregler".

Eks: Vi er børnehaven. Det er frokost. Måltidet er et godt samlingspunkt, hvor vi sidder en pædagog og 5-6 børn. Når maden er fordelt, bliver der plads til samtale om ting, der optager børnene. Pædagogen tager en tråd op, som har børnenes interesse, spørger nysgerrigt og åbent ind til emnet og er samtidig ordstyrer for dialogen. Alle børn byder ind og vil gerne fortælle. Pædagogen viser med stemme og kropssprog at emnet er spændende, men også at det er vigtigt at lytte og være optagede af hinandens input. Pædagogen viser sig som rollemodel i forhold til, at

alles synspunkter er relevante og værdifulde og at samtalen får mulighed for at åbne og udvide sig, hvis der er en vekslen mellem at tale og lytte.

I vores sproglige fysiske læringsmiljø gør vi en dyd ud af, at bøger er til rådighed for barnet. Vi skaber rammer, hvor det både er hyggeligt og motiverende at få læst en bog eller kigge i bøger på eget initiativ. Vi skifter jævnligt ud i vores "læse sortiment" og benytter derfor ofte byens biblioteksbøger. Vi har for øje hvilken kvalitet bogens indhold skal have, så den er aldersvarende, hvilket betyder, at nogle bøger kan være relevante for den 2-årige og andre for den 6-årige.

Vi arbejder med skrift- og billedsprog udfra, om det er meningsskabende for barnet. Vi har en intention om at det, vi læser for børnene, er relevant og pirker til barnets nysgerrighed. Arbejdet med skrift og billedsprog foregår udfra børnenes præmisser og på baggrund af deres egne erfaringer.

Legen rummer et stort potentiale for sprogudvikling.

Vi har gennem vores aktionsprojekt omkring legens deltagelsesmuligheder fået blik for, hvilken betydning det har at pædagogen sætter ord på legen og verbalt og kropsligt guider børnene i retning af at kunne gå ind i en leg og få legen til at udvikle sig i nye retninger. Børnene bruger meget sprog i legen til forhandling og konflikthåndtering. Vi har udforsket betydningen af pædagogens positionering og set hvordan børnene har fået større legekompeterencer gennem vores aktionslæringsforløb. Vi vil fortsat aktivt understøtte børnenes deltagelsesmuligheder og sproglige udvikling gennem legen.

Vi understøtter sproget i forskellige pædagogiske aktiviteter f.eks. læsning/fortælling med leg, motoriske aktiviteter, relevante sange og rim og kreative processer. Vi planlægger aktiviteterne i forhold til det, der optager børnene og kigger efter tegn på, at aktiviteterne er relevante i børneperspektiv.

Eks: Vi arbejder med "Bukke Bruse" i vuggestuen. Der bliver læst forskellige udgaver af eventyret, lavet dukketeater med legetøjsfigurer og andre konkrete. Vi udvælger nogle fokus-ord, som vi dykker dybere ned i sammen med børnene (lille, mellem stor, under, over, tal, trampe, trold osv). Vi går på opdagelse i lyde og bevægelser og kobler disse til sproget. Vi leger "Bukke Bruse".

Pilegårdens børnegrupper består af børn med flere sprog. Vi har respekt for barnets modersmål og signalerer, at vi tillægger deres modersmål værdi uden konkret at tale det. Vi oplever, at det skaber tryghed og styrker relationen mellem barnet og den voksne. I vores børnegrupper indgår også børn med sproglige udfordringer. I samarbejde med forældrene arbejder vi tværfagligt omkring sprog og kommunikation med bl.a. logopæd og psykolog.

Det pædagogiske grundlag udfoldes dagligt i det sproglige og kropslige samspil mellem børn og voksne.

Dette grundlag udfolder vi i forhold til nyt personale ved sidemandsoplæring og ved brug af vores sprogkoordinator og sprog ansvarlige. Her kan vi hente ny viden omkring børns sproglige udvikling og få inspiration til konkrete handleanvisninger.

Krop, sanser og bevægelse

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Pilegården arbejder vi for at sikre at alle børn oplever bevægelsesglæde.

Bevægelse er ikke kun fysisk, men også sanselig, og følelsesmæssig og relationel.

Krop og bevægelse understøtter barnets sproglige kompetencer gennem perception, det der opfattes via nervebaner og signaler til hjernen. Barnet lærer at vise og aflæse følelser gennem kropssprog og udtryk.

Kropssprog, mimik, gestik er menneskets første sprog, - det er kommunikationens fundament. Og der ser derfor særlig opmærksomhed på det børnene fortæller med kroppen. I takt med barnets udvikling øges den verbale kommunikation.

Børnene lærer:

”Hvem er jeg, hvem er du og – hvem og hvad er jeg i forhold til dig”

Børnene indgår i fællesskaber hele dagen, under planlagte og spontane aktiviteter. Det er vigtigt for os at rammer og struktur er planlagte af det pædagogiske personale med inddragelse af børnenes interesser og input. Det er vores erfaring at det skaber forudsigelighed og giver anledning til at børnene kan fokusere på den givne aktivitet. I vores overvejelser af de planlagte aktiviteter er det vigtigt at de er målrettede børnenes alder og udviklingsstrin – zonen for nærmeste udvikling.

Der er mulighed for fysisk udfoldelse i det meste af huset.

Pilegårdens forskellige læringsmiljøer giver mulighed for at udforske og eksperimentere med forskellige måder at bruge sanserne og kroppen på, både fin og grov motorisk.

I vuggestue og børnehave når der laves kreative aktiviteter, når der bliver leget slås lege på madrassen, når der bliver leget konstruktionslege osv.

Børnehaven.

Børnehavens tumlerum indbyder til både planlagte målrettede aktiviteter, så som gulv-billedbanko, – med opvarmning, selve aktiviteten, og afslutning med afslapning og yoga. Endvidere bliver der ofte efter initiativ fra børnene lavet mere spontane aktiviteter, som dans og musik eller slåslege. Der er altid en voksen med som guide i forhold til de sociale spilleregler og udvikling af børnenes kropsforståelse.

Vuggestuen.

I vuggestuen er børnene meget kropsorienterede, de har brug for at eksperimentere og afprøve hvad de er i stand til, f.eks. skubbe til ting, kravle op på ting, tumle i puder, gå på ujævne underlag, gynges på vores indendørs gynger osv. Det stimulerer og støtter både den taktile, vestibulære og kinæstetiske sans. Der altid voksne tilstede med fokus på at støtte børnenes sociale og personlige udvikling. Også i vuggestuen er dagen tilrettelagt så der er plads til både planlagte udfordringerne aktiviteter så som at male, lave rytmik og til selv-initierede lege.

Indretning af læringsmiljøer på stuerne.

Stuernes indretning er planlagt således at det giver forskellige muligheder for leg og bevægelse. Der er plads til både aktivitet og ro og fordybelse. Rummenes indretning ændrer vi i takt med børnenes behov.

I det daglige har børnene indflydelse på det levede liv i institutionen. Børnene lærer når de er kreative, tilpas udfordrede og medskabende i egen læreproces. Det skaber motivation og en følelse af selvværd at have indflydelse.

Eksempel:

Peter på 18 mdr. står og hopper og peger på hylden hvor der står dukkehus og bøger. Hele hans krop fortæller at der er noget han gerne vil have. Pædagogen peger og spørger "vil du lege med dukkehus" en rysten på hovedet, et særligt blik og en iver i kroppen fortæller at det var ikke det Peter ville. Næste spørgsmål "vil du læse i bøger" og her er det tydeligt, nu var der ramt rigtig. Kroppen og mimikken fortæller: - ja det er det jeg gerne vil.

Dagen igennem arbejdes der med børnenes selvhjulpethed, bla. under måltider, -af og påklædning og ved alle øvrige aktiviteter og vi har en kultur for at "øvelse gør mester".

Legepladsen.

Legepladsen er et fantastisk læringsrum med dens mange forskellige udfoldelsesmuligheder. Både vuggestuen og børnehaven benytter legepladsen faciliteter hver dag. Den opfordrer og inspirerer børnene til fysisk udfoldelse i samspil med andre børn og voksne. Børnene i børnehaven inviterer ofte pædagogerne med i deres leg, når der f.eks. bliver leget "Alle mine kyllinger kom hjem", spillet hockey, bygget sandslotte mv.

For både vuggestuebørn og børnehav børn gælder det at legepladsen igen og igen skal erobres og afprøves. Og der er nok af udfordringer, gynger, rut-sjebaner, kuperet terræn, legehuse mm.

Vi har tradition for at afholde en OL- uge hvert år. Her er vuggestue og børnehaven fælles om at deltage i forskellige aktiviteter. Der er både løb, balan-øbner, trommeleg, faldskæmsleg osv. Baseret på at udfordre fysikken og motorikken.

Nærområdet.

Ture ud af lågen og rundt om ko-marken er et yndet udflugtsmål.

Vuggestuen.

I vuggestuen er vi ofte på tur rundt om ko-marken, det er et fantastisk og sikkert område, især når børn skal ud af klapvognen, op og gå og ud og opleve.

Det udvikler både motorikken, koordineringen, selvstændigheden og giver rigtig mange gode samtaler.

Børnehaven.

For børnehaven har gåture på ko-marken endvidere det formål at styrke de mindste børns evne til "trafiktræning" så børnene udvikler en god evne til at gebærde sig i trafikken .

Leg og læring i skoven.

Vi har skoven tæt på og både vuggestue og børnehaven bruger de muligheder der er for dejlige, vilde og udfordrende lærerige oplevelser. Vi har part i et gammelt skovløberhus hvortil der også er tilknyttet en naturvejleder.

Vuggestuen har et projekt forår og efterår for de ældste vuggestuebørn, som vi kalder "Skov for sjov". Her gælder det både læring om skoven små dyr, men i høj grad også udfordringerne ved de anderledes omgivelser.

Børnehaven har hvert år et naturforløb, som er fælles samarbejdsprojekt for alle kommende skolebørn i Hestkøbområdet.

Natur, udeliv og science

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Pilegården har en god beliggenhed i forhold til at komme ud i naturen, vi har skov, sø, eng og dyr lige i nærheden, så det er nemt at komme til både med små og store børn. Vi har faciliteter i form af Bistrup hus, som er et område ved Bistrup hegn, hvor der er et skovløberhus og en medarbejder tilknyttet man kan lave naturvidenskabelige projekter med. Ligeledes bliver der arrangeret natur og ude aktiviteter af medarbejderen i Bistrup hegn tilrettet bestemte aldersgrupper og medarbejderen tager ud i husene og laver små mini projekter/ture i institutionens nærområde eller på legepladsen.

2019 fik vi to ladcykler med el, dette gør det nemmere at komme ud af huset med op til 12 børn.

Vores legeplads er vores udendørs læringsmiljø, her har vi indrettet med små kroge, hvor det er muligt at gå på opdagelse og fordybe sig uforstyrret, vi har hjørner med mange træer hvor det kribler og krabler med små dyr, vi har afgrænset områder der gør det muligt at etablere og igangsætte forskellige former for aktiviteter hvor børn og voksne kan være i fordybelse sammen om noget. I skuret har vi inspirations kasser man kan tage frem med forskellige temaer, ex. Krible krable, bål, hockey, køkken, vand aktivitet mm.

Hver år har vi en blomster uge, med fokus på det med at så og spire, dette bliver afsluttet med en dag hvor forældre og/eller bedsteforældre kommer og sammen med deres barn planter en blomst på legepladsen.

Alle børn i Pilegården er ude ifm. Ture og aktiviteter mindst 1-2 gange om ugen, mandag er vores fælles ude dag.

0-2 år:

Vi lægger stor vægt på at alle børn kommer ud mindst en gang om ugen og gerne mere. Vi er ude i alt slags vejr, så børnene både får mulighed for at sanse med naturen en varm solskins dag, men også får mulighed for at hoppe i vandpytter og mærke sandet og jorden når den er våd. Vi røre ved naturen, dufter og samler dyr vi kan se på. Vi snakker meget om naturen når vi er ude og undre os sammen med børnene, hvorfor det grønne græs pludselig er hvidt, hvad er det der er på græsset? Vi italesætter om det er varmt eller koldt, vådt eller tørt. Vi tager på små ture i nærområdet og samler materialer fra naturen vi tager med hjem og kigger på. Vi bruger naturen vi samler i vores indretning, eksempelvis laver vi efterårs træer på væggene med blade vi har samlet eller bruger bladene vi limer på lanterner, så kan man se hvordan farverne i bladene skifter farve når der kommer lys igennem.

I løbet af året og årstidernes skiften, laver vi forskellige tilpasset projekter der passer ind i årstiden, ex tager vi sneen med ind om vinteren, samler blade om efteråret, går på jagt efter krible krable dyr om foråret og planter og sanser den varme jord om sommeren.

I vores indretning har vi dyr og bøger om dyr og natur. Vi taler om dyrene og hvad dyrene spiser og hvor de bor henne. Vi har plakater i køkkenet af mad, med billeder af forskelligt mad. Til frokost taler vi om hvad der er vi spiser og hvor det kommer fra. Eksempel, i dag får vi torsk, torsken er en fisk som lever i vandet. Eller æblerne hænger på æbletræerne og nogen fortæller de har æbletræer i haven.

3-5 år:

Vi er ude hver dag mellem kl.12-14 på vores store legeplads, her kan børnene frit vælge hvad de har lyst til og de inddrager gerne de voksne i deres ideer. Der bliver leget med sand, mudder og vand, hoppet i vandpytter, klatret i træer, tumlet i græsset, ledt efter smådyr, fanget frøer og meget mere. I perioder har vi lopper med på legepladsen så man kan finde smådyr, snitteknive så man kan snitte eller vi går på jagt efter de søde skovjordsbær i vores sansebede eller plukker brombær. Om sommeren har vi fokus på hvilke bær og frugter man kan spise i naturen, og hvilke man kan blive syg af. Af og til finder vi en død fugl eller andet og det giver mulighed for dialoger, undren og refleksion om liv og død.

Hver dag til samling taler vi om hvilken ugedag det er, dato, månederne og årstidens skiften samt hvordan dagens vejr er og hvilket tøj man så skal have på når man skal ud.

Vi bruger vores nærområde meget når vi skal ud i naturen. Vi går i perioder tur en gang om ugen. Det er enten i aldersinddelte grupper eller stuevis. Turen går ofte til ko marken, blomsterhaven, engen ved gyn-gerne eller vandløbet som er lige udenfor lågen. At beliggenheden er så nær ved børnehaven giver mulig-hed for at vi nemmere kommer afsted på spontane ture. At vi har forskellige typer af naturområder gør det nemt at følge børnenes nysgerrighed og interesser og giver god mulighed for at vi kan have længerevaren-de forløb som hold af haletudser, insektterrarier m.m.

Vi laver ofte bål som formiddagsaktivitet, på vores bålplads på legepladsen. Børnene hjælper til med at finde brænde og flække det, de hjælper også med at hente vand, pinde osv. Børnene kommer ofte med ønsker til hvad vi kan lave på bålet. Vi har eksempelvis lavet snobrød med skvalderkål og brændenælder, krydderurte the, bål grød, æblekompot og andre ting på bålet, som vi har lavet af ingredienser fundet i naturen. Ved bålet bliver der også sunget sange og fortalt historier af både børn og voksne.

I løbet af året tager vi til Bistrup hus. Her er der højt til loftet og børnene kan udfordre deres egne grænser og prøve deres krop af ved at klatre højt op i træerne, ved at løbe i de kuperede terræn m.m

For at skabe sammenhæng mellem dagtilbud og skole arbejder vi med et overgangsprojekt omhandlende natur, udeliv og science. Om efteråret mødes alle de kommende skolebørn til stjerne løb i skoven med fokus på temaer i forskellige eventyr. Om vinteren har alle kommende skolebørn projekt om-handlende større dyr i vinterskoven, dette for at give sammenhæng til når de starter i SFO. Ligeledes har de i foråret projekt om krible krable dyr hvor de mødes med de andre

institutioner 4 dage i naturen, her deles børnene i grupper efter hvilken skole de skal starte på, så børnene får set deres kommende klasse kammerater og der er fokus på at skabe relationer. Alt dette arbejder de videre med når de starter i skole/SFO, for at skabe en rød tråd samt gøre overgangen mellem dagtilbud og skole mindre markant.

Kultur, æstetik og fællesskab

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi opfatter kultur bredt: fx som de traditioner vi har i børnehuset, vores rutiner, måder at holde samling på, de sange vi synger, måden vi spiser på, bøger vi læser, samt de kreative aktiviteter vi tilbyder børnene og de udflugter/ture vi tager på. Her forsøger vi, så vidt muligt, at benytte nærmiljøets forskellige kunstarter som fx biografen, museer, svømmehal og kirken. Herudover tager vi, i børnehaven, til fødselsdag hjemme hos børnene og ser derigennem forskellige kulturer og måder at leve på.

Turene bruges, udover det kulturelle aspekt, også til at arbejde med hvordan man begår sig, i det offentlige rum.

Vi bruger årstider, fastelavn, naturoplevelser, påske, jul, som inspiration til kreative projekter.

Et eksempel er naturoplevelser, hvor vi fx om efteråret, samler blade som bruges til at lave billeder. Herudover bruger vi oplevelser fra ture i naturen eller andre steder, til at danne baggrund for kreative projekter, eller lege, og videre undersøgelser af temaet.

Et eksempel er børnehavens ugletur. Vi tog på tur og så uglen. Dette affødte en undersøgelse af uglens lyde, hvad den spiser og hvad uglegylp er. Der blev tegnet ugler, syet mus og undersøgt fænomenet uglegylp, på ipaden. I forløbet var der fokus på forskellige materialer og måder at bruge dem på.

I vuggestuen har vi i efteråret, taget udgangspunkt i vores lanternemiddag. Hvor det var sæson for halloween og græskar. Her blev stuen pyntet op med forskellige kreative produkter. Der blev blandt andet tegnet græskar og undervejs talte vi om de forskellige ansigtsudtryk, man kunne give sit græskar. Herudover blev der klippet edderkopper, tegnet ud fra børnenes hænder, vi tegnede spøgelse og lavede silkepapirs collager.

Vi udstiller / hænger det op som børnene har lavet. Det kan være billeder og kreative produkter. Børnene bliver herigennem opmærksomme på, at der er flere måder at udtrykke sig på. De bliver glade for deres eget produkt. Det giver fællesskab når vi ser på det sammen og giver samtidig et tilhørsforhold til gruppen.

I forhold til vores indretning gør vi os tanker omkring det æstetiske aspekt. Vi tilstræber en bevidsthed omkring vores valg af indretning. Hvilke ting/legetøj vi har på stuen, hvad der hænger på væggen, hvilke farver og materialer vi arbejder og omgiver os med.

Vores dagligdag er bygget op omkring vores kulturelle værdier og det pædagogiske grundlag i forhold til at tage hensyn til det enkelte barn, inddragelse i fællesskabet, medbestemmelse i hverdagen og at alle børn mødes anerkendende og tages alvorligt

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Vi evaluerer gennem målsætning, dokumentation og refleksive samtaler omkring videooptagelser af praksis.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi skal have systematiseret evalueringsindsatsen omkring de 12 mål, så vi kommer hele vejen rundt og med fagligt udbytte og justering af praksis